Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 3.09.2014 www.osw.waw.pl

AWPL opuszcza koalicję rządzącą na Litwie

Joanna Hyndle-Hussein

26 sierpnia Akcja Wyborcza Polaków na Litwie (AWPL) opuściła koalicję rządzącą, którą współtworzyła z socjaldemokratami, Partią Pracy oraz ugrupowaniem Porządek i Sprawiedliwość. Bezpośrednim powodem była decyzja premiera Algirdasa Butkevičiusa o odwołaniu bezpartyjnego Jarosława Niewierowicza, desygnowanego przez AWPL na stanowisko ministra energetyki. Premier zdymisjonował go za przywrócenie działaczki AWPL Renaty Cytackiej na stanowisko wiceministra energetyki, zdaniem premiera nie miała ona wystarczających kompetencji. Nominacji Cytackiej domagała się AWPL, Niewierowicz był więc do tego zobligowany. Cytacka jako jedyna z grupy wiceministrów nie wykonała postanowienia premiera i koalicji o podaniu się do dymisji, gdy prezydent Dalia Grybauskaitė stwierdziła, że są wśród nich osoby budzące poważne zastrzeżenia, głównie ze względu na zachowania korupcyjne.

Komentarz

- Trwający ponad miesiąc spór wokół Cytackiej podważał autorytet premiera i destabilizował pracę rządu w trudnej sytuacji międzynarodowej związanej z konfliktem na Ukrainie. W mediach litewskich decyzję AWPL o przejściu do opozycji zinterpretowano jako przywrócenie porządku w koalicji, mimo utraty dobrze ocenianego ministra Niewierowicza. Odejście AWPL nie grozi rozpadem koalicji rządzącej, która nie utraci też większości parlamentarnej. Traci natomiast większość konstytucyjną, co miało znaczenie dla koalicji ze względu na blokowanie niektórych jej decyzji przez prezydent Grybauskaitė.
- AWPL traci nie tylko stanowisko ministra energetyki, ale też pięciu wiceministrów i trzy funkcje w Sejmie, w tym wiceprzewodniczącego oraz możliwość kontroli i wpływu w debacie nad ustawą o mniejszościach narodowych. Obrona Cytackiej, walczącej m.in. o zachowanie polskiego szkolnictwa na Litwie, stała się jednak dla AWPL sprawą największej wagi i elementem polityki obrony praw mniejszości. Cytacka budziła kontrowersje na Litwie ze względu na demonstrowanie przez nią, także gdy sprawowała funkcję wiceministra, przywiązania do polskości przy jednoczesnej ostrej krytyce polityki władz litewskich wobec mniejszości. Jej dymisji premier oczekiwał już od kilku miesięcy, gdy publicznie zarzuciła Grybauskaitė kłamstwo, gdy prezydent oświadczyła, że w żadnym raporcie międzynarodowym nie zarzucono Litwie naruszania praw mniejszości narodowych.

- Walka AWPL i jej przewodniczącego Waldemara Tomaszewskiego o wiceminister Cytacką to także element przygotowań partii do wyborów samorządowych w przyszłym roku. Litwini po raz pierwszy będą mogli bezpośrednio wybierać merów. Dobre wyniki AWPL w wyborach do PE i słabszy wynik socjaldemokratów pokazały, że AWPL ma szansę uzyskać stanowisko mera stolicy, a przejście do opozycji może w tym pomóc. AWPL kontestująca część decyzji rządu, w tym wejście do strefy euro od 2015, zapowiada zaostrzenie krytyki. W tym kontekście należy postrzegać kontrowersyjne zachowania Tomaszewskiego – krytykę ukraińskiego Majdanu i noszenie wstążki św. Jerzego – odczytywane jako wsparcie dla Putina. Dla AWPL kluczowe jest zwiększenie poparcia elektoratu rosyjskiego (ok. 6%), który na Litwie liczy prawie tyle co polski (ok. 7%). Efektem ubocznym jest jednak dalszy wzrost niechęci społeczeństwa litewskiego do AWPL i mniejszości polskiej.